

УДК:378.1.096:616.31

Кульбашна Ярослава Аркадіївна

кандидат медичних наук, доцент, доцент кафедри хірургічної стоматології і щелепно-лицевої хірургії

Національний медичний університет ім. О. О. Богомольця, м. Київ

*j.kulbashna@gmail.com***КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У ГАЛУЗІ
СТОМАТОЛОГІЇ**

Анотація. У статті розглянуто концептуальні основи феномену професійної компетентності майбутнього стоматолога. Сформульовано авторське визначення поняття «професійна компетентність майбутнього стоматолога», досліджено його зміст, підходи, та умови забезпечення ефективної реалізації.

Ключові слова: вища освіта; концепція; майбутні стоматологи; медична освіта; професійна компетентність.

Постановка проблеми.

Сучасні тенденції розвитку суспільства приводять до його невідворотних змін у політичній, економічній, соціокультурній сферах. Вища освіта безпосередньо пов'язана з кожною з них, оскільки забезпечує професійну підготовку у всіх напрямках діяльності людини. У процесі навчання майбутній фахівець формується як особистість, професіонал, громадянин. Для цього необхідно розробити концептуальні основи формування його особистості шляхом інтеграції навчальної, наукової та виробничої діяльності, що у підсумку характеризується навчальним результатом або компетентністю [12]. Проте, головною метою вищої освіти сьогодення стала практична реалізація отриманих знань і умінь у нетипових ситуаціях майбутньої професійної діяльності і спрямування випускника на самоосвіту, саморозвиток і самоудосконалення. Реалізації таких завдань, сприяє упровадження компетентнісного підходу в освіті. Він визнається концептуальною основою сучасної вищої школи і потребує теоретико - методичного забезпечення в усіх освітніх галузях, зокрема і медичній.

Значущість підготовки сучасного компетентного лікаря для суспільства не підлягає сумніву. Завдяки його діяльності реалізується державна політика у

забезпеченні здоров'я і життєздатності нації. Однак, аналіз сучасного стану стоматологічної галузі в Україні та перспектив її розвитку свідчить про необхідність кардинальної реорганізації стоматологічної служби [10]. Підготовка майбутнього стоматолога, за таких умов стає одним із стратегічних напрямів розвитку вітчизняної медицини. В її основу, вимогами часу, покладено становлення професійної компетентності і забезпечення конкурентоздатності у сфері надання медичних послуг. Забезпечення досягнення таких цілей потребує обґрунтування концептуальних основ розвитку професійної компетентності майбутнього стоматолога.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Як вважає С.С. Вітвицька [4], основою будь-якого дослідження у вирішенні проблеми як системи взаємопов'язаних наукових положень, які дослідник використовує для досягнення потрібного результату, є формулювання концепції. Концепція (походить від латинського *conspicere* – розуміння, сприйняття) – це система поглядів на певне явище; основоположна ідея теорії, загальний її задум, певний спосіб розуміння, трактування якого-небудь предмету, явища, процесу [4]. Розробці концепції формування професійної компетентності майбутніх економістів, педагогів, інженерів та ін. фахівців приділили увагу науковці В.Вишпольська, І.Гушлевська, В.Петрук та ін. [2; 5; 16]. Однак, у вітчизняній медичній освіті виявлено обмаль робіт і вони присвячені лише окремим аспектам даної проблеми [7; 13]. Поодинокі з них стосуються стоматологічної галузі [10; 18,]. Натомість, зарубіжні науковці приділяють більшу увагу розробці концептуальних засад підготовки компетентного лікаря-стоматолога [8; 11; 19; 20].

Принагідно відзначити, що у 2008 р., на сайті МОЗ України опубліковано проект Концепції стоматологічної допомоги в Україні для громадського обговорення, яке ще й досі триває. Однак, аналіз цього документу свідчить про повну відсутність будь-якого взаємозв'язку розвитку стоматологічної галузі з підготовкою майбутніх стоматологів у ВНМЗ України [10]. Крім того не виявлено такої інформації і у концепції діяльності Асоціації стоматологів

України [1]. Це цілком протирічить ідеї сучасного підходу до формування компетентного конкурентоздатного фахівця, оскільки саме роботодавці, зокрема у особі Держави, диктують основні вимоги до його фахової підготовки. Натомість, у концепції Американської асоціації стоматологічної освіти [19] і Концепції розвитку стоматологічної служби Росії [11] цим питанням приділена особлива увага. Таке зближення концептуальних основ систем стоматологічної освіти і практичної охорони здоров'я сприяє прориву у підвищенні якості надання медичної допомоги населенню і розвитку стоматологічної науки. Цього потребує також і українська стоматологічна освіта. Однак, концепції розвитку професійної компетентності майбутнього стоматолога у науковій літературі не виявлено. Тому, **метою** дослідження стало обґрунтування концептуальних основ формування професійної компетентності майбутнього стоматолога.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Вузловим поняттям досліджуваної концепції визначено «професійна компетентність майбутніх стоматологів». У Національному освітньому глосарії: вища освіта [14] відсутнє тлумачення поняття «професійна компетентність». Тому характеризуємо його на основі аналізу наукової літератури з проблеми дослідження. Чітке однозначне визначення відсутнє. Існують різнобічні погляди та тлумачення. Зокрема, як поєднання здатності (особисті якості) та готовності (знання, уміння) до професійної діяльності [17 с.5], досвіду особистості та її ставлення до справи [5]. Переважна більшість авторів наголошує, що професійна компетентність – це якісна характеристика майбутнього фахівця, яка відображає рівень готовності до виконання професійної діяльності [6]. У роботах зарубіжних авторів [15] формування професійної компетентності розглядається, переважно, як мета освіти, результат професійної підготовки або проміжний результат, характеристика фахівця щодо готовності до виконання ним професійної діяльності. Це підтверджує динамічність процесу, етапність його розвитку і можливість визначити рівень сформованості на кожному з них.

Формування концептуальних засад розвитку професійної компетентності майбутнього стоматолога потребує визначення сутнісної характеристики цього поняття. Як свідчать дані наукових джерел [6; 8; 15; 16], професійна компетентність – це базова характеристика діяльності фахівця. Вона включає як змістовий (знання), так і процесуальний (уміння) компоненти і має низку суттєвих ознак: мобільність і гнучкість знань, методів професійної діяльності, критичність мислення. З таких позицій, професійна компетентність майбутнього стоматолога визначається як складна багаторівнева система, яка вибудовується з інтелектуального статусу (внаслідок інтеграції теоретичних знань, практичних умінь, досвіду, професійно значущих якостей лікаря), а також особистісних якостей і має суттєві ознаки: інтелектуально-знаннєві, ціннісно - орієнтаційні, діалого-комунікаційні, творчо-інноваційні, художньо-творчі. Така структура встановлює якісно нові вимоги до професійної діяльності майбутніх фахівців, зокрема, до якості професійної підготовки й професійної компетентності, академічної мобільності та конкурентоздатності у сфері надання медичної допомоги. Забезпечення конкурентоздатності європейські фахівці [21] вбачають у оволодінні випускником вищої школи необхідного набору компетентностей. У вітчизняній вищій освіті такі ідеї набули подальшого розвитку у роботах В.І.Лугового [12]. Результати аналізу вище названих джерел і власні спостереження, свідчать про доцільність доповнювати і поєднувати ці підходи при вивченні конкретних проблем, зокрема у визначенні концептуальних основ розвитку професійної компетентності майбутніх стоматологів.

Дані наукової літератури з проблеми дослідження і власний педагогічний досвід схиляють до opinii, що **концептуальною основою** процесу розвитку професійної компетентності майбутніх стоматологів є підготовка конкурентоздатного лікаря - стоматолога відповідно до 5, 6, 7 рівня Національної рамки кваліфікації згідно з соціальним замовленням суспільства. Це дозволяє конкретизувати основні завдання вивчення процесу формування професійної компетентності майбутнього стоматолога (далі ПКМС):

- теоретичне і методологічне забезпечення даного процесу;
- визначення поняття, змісту, структури, ПКМС та створення структурно-компонентної моделі процесу формування ПКМС;
- уточнення комплексу загальних і спеціальних компетентностей – складових професійної компетентності, необхідних майбутньому стоматологу у фаховій діяльності;
- визначення рівнів готовності до реалізації професійної компетентності у майбутній професійній діяльності;
- визначення міжнародних аспектів формування ПКМС.

Формування професійної компетентності майбутніх стоматологів здійснюється у процесі навчання у вищому медичному навчальному закладі й неперервної самоосвіти – у післядипломний період.

Професійна компетентність майбутнього стоматолога – це сукупність його особистісних якостей, кваліфікаційних знань, умінь, загальної культури, методичної майстерності, інтеграція яких у стоматологічній діяльності дає оптимальний результат. У сучасній освіті, на перший план висувуються внутрішні мотиваційні фактори лікаря: особистісні якості (структура особистісних здібностей та рис характеру, його загальна культура, управлінські та організаторські можливості), а вже потім – кваліфікаційна компетентність, яка передбачає знання, уміння, навички з спеціальності. Це є вимогою часу, що переконливо доведено у працях вітчизняних науковців [3].

Дослідження змісту базового поняття як найголовнішої теоретико-методологічною проблеми дослідження виявило, що основними структурними елементами ПКМС є професійні стандарти: ОПП і ОКХ, теоретичні медичні знання, практичні уміння, особистісні якості майбутніх фахівців. Конкретизуючи дані положення, необхідно відзначити:

- теоретична основа, необхідна майбутньому лікарю-стоматологу передбачає освоєння базових природничих та медичних, загальних клінічних, стоматологічних, психолого – філософських, базових математичних і економічних знань, визначених навчальними програмами.

- формування ПКМС складається із набуття загальних і спеціальних компетентностей, які за сучасним виміром і становлять результат освіти.

Отже, зміст формування ПКМС полягає у готовності до реалізації набутих компетентностей у майбутній професійній діяльності. Ефективність цього процесу залежить від рівня оволодіння компетентностями. Професійна компетентність майбутнього стоматолога обумовлює його фаховий розвиток і професіоналізм.

Вищеприведені положення вказують, що для забезпечення ефективності розвитку професійної компетентності майбутніх стоматологів у процесі навчання необхідно застосувати сучасні наукові підходи. Серед них:

- системний, спрямований на виявлення особливостей підготовки майбутніх фахівців стоматологічної галузі;

- особистісно-орієнтований, передбачає ефективну взаємодію між усіма сторонами педагогічного процесу, забезпечує оптимальний креативний розвиток особистості майбутніх фахівців;

- діяльнісний, має основним завданням розвиток теоретичної свідомості суб'єкта, сприйняття знань як усвідомлених переконань, розглядає різні види діяльності, які виконуються з метою досягнення кінцевого результату, вираженого у виробленні максимально професійного способу дії. Набуті знання стають засобом до відповідної дії, а той, хто навчається - суб'єктом формування професійної компетентності.

- компетентнісний, передбачає використання модернізованих, відповідно до сучасних освітніх стандартів, змісту, методів, засобів форм і технологій навчання, направлених на формування необхідних компетентностей;

- аксіологічний, під яким слід розуміти системно-ціннісний підхід, заснований на "традиційних" і "нових" системах цінностей освіти, який є головним пунктом співвідношення нових підходів підготовки фахівця. Очевидна не тільки трансформація цінностей у ході історичного розвитку, але і їх органічний взаємозв'язок і взаємообумовленість;

- синергетичний – формування співробітництва між сторонами навчального процесу, нових уявлень про механізми функціонування і розвитку самоорганізуючих і саморозвиваючих систем .

Успішність реалізації концептуальних засад розвитку ПКМС залежить від дотримання у процесі навчання сучасних принципів вищої освіти:

1. Принципу компетентності – створення умов для розвитку необхідних структурних елементів професійної компетентності випускника стоматологічного факультету вищого медичного навчального закладу.

2. Принципу креативності – створення умов для розвитку індивідуально-особистісного розвитку майбутнього фахівця.

3. Принципу проблемності - орієнтація майбутнього фахівця на вирішення реальних фахових проблем.

4. Принципу реалізму передбачає орієнтованість стоматологічного факультету вищого медичного навчального закладу на досягнення реальних фахових цілей, оволодіння необхідними для цього засобами і методами.

5. Принципу фахового саморозвитку – орієнтація майбутнього стоматолога на створення умов для стабільного задоволення власних фахових та духовних потреб у саморозвитку і самореалізації.

Значущість професійної компетентності для фахової діяльності майбутнього фахівця у галузі стоматології зумовлюється її функціями: самовизначення; самооцінки, самомотивування; самоудосконалення; самореалізації.

Для ефективності процесу формування професійної компетентності майбутніх стоматологів необхідно вирішити такі задачі:

- забезпечити теоретичне і методологічне обґрунтування даного процесу;
- набути необхідних компетентностей: згідно [12] та [21];
- сформувати складові: мотиваційну, ціннісну, когнітивну, соціальну, технологічну, праксеологічну, деонтологічну, саморозвивальну.
- досягти максимального розвитку професійно значущих якостей.

Висновки. Таким чином, до концептуальних основ розвитку професійної компетентності майбутніх стоматологів відносимо:

- застосування сучасних наукових підходів (особистісного, діяльнісного, компетентнісного, системного, аксіологічного, синергетичного) у процесі професійної підготовки;
- встановлення нерозривного зв'язку наукового потенціалу вищої школи і практичної стоматології;
- модернізація педагогічного забезпечення системи стоматологічної освіти;
- поглиблення фундаментальності знань шляхом поєднання спеціальних стоматологічних з суміжними лікарськими спеціальностями;
- реалізація принципів Болонського процесу;
- фінансове, матеріально-технічне і кадрове забезпечення професійної підготовки лікарів-стоматологів.

Процес формування професійної компетентності майбутніх стоматологів відповідно до вище зазначених концептуальних основ буде ефективним, якщо він удосконалюватиметься і матиме цілісний характер.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Асоціація стоматологів України <http://udenta.org.ua/>
2. Вишпольська В.Ф. Зміст та структура професійної компетентності фахівця з міжнародних економічних відносин [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://web.znu.edu.ua/herald/issues/2008/ped_2008_1/2008-26-06/vyshpolska.pdf
3. Вища школа як соціальний інститут і механізм соціалізації молоді : монографія / кол. авт.: М. Михальченко (керівник), Т. Андрущенко, В. Баранівський, О. Бульвінська та ін. - К. : Педагогічна думка, 2012. - 318 с
http://ihed.org.ua/images/doc/samchuk_mon_vo_socinstitut.pdf
4. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: Підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів магістратури. - Київ: Центр навчальної літератури, 2006. - 384 с.
5. Гушлевська І. Поняття компетентності у вітчизняній та зарубіжній педагогіці / І. Гушлевська // Шлях освіти. - 2004. - № 3.
6. Дубасенюк О.А. Професійна педагогічна освіта: компетентнісний підхід: монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. - Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. - 412 с.
7. Загринчук М.С. Підготовка фахівців у вищих навчальних закладах України в сучасних умовах на основі компетентнісного підходу / М.С. Загринчук, В.П. Марцинюк, І.Р. Мисула // Медична освіта. - 2013. - №1. - С. -11

- 8.Кліщ Г.І.Професійна компетентність як мета підготовки лікарів у медичному університеті Відня. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
http://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vyp8/Klish.pdf
- 9.Концепція педагогічної компетентності [Електронний ресурс]. - Режим доступу:
<http://www.kgra.km.ua/?q=node/233>
10. Концепція реформування стоматологічної служби України (основні засади) [Електронний ресурс]. - Режим доступу:
http://moz.gov.ua/ua/portal/dn_20080609_0.html
11. Концепція розвитку стоматології в Росії. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу:
<http://i-medic.com.ua/index.php?newsid=27795>
12. Луговий В. І. Освіта, навчання, інформація, компетентність: канонізація понять. Історико-педагогічні студії: Науковий часопис (Гол.ред. Н. Н. Демяненко).- К.:Вид.НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – вип.5.- С.11-16.
- 13.Мруга М.Р. Структурно-функціональна модель професійної компетентності майбутнього лікаря як основа діагностування його фахових якостей. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://libs.com.ua/a-pedagogika/36215-1-strukturno-funkcionalna-model-profesiynoi-kompetentnosti-maybutnogo-likarya-osnova-diagnostuvannya-yogo-fahovih-yakostey.php>
14. Національний освітній глосарій: вища освіта /авт.-уклад.: І.І.Бабин, Я.Я.Болюбаш, А.А.Гапмаш й ін., за ред.Д.В.Табачника і В.Г.Кремня. – К.: ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2011. – 100 с.
15. Отрощенко Л.С. Професійна компетентність фахівця у дослідженнях німецьких вчених /Л.С.Отрощенко// Вища освіта України. – 2011 р. № 3 (дод. 1).– Т.2.- С.284-292.
16. Петрук В.А.Теоретико-методичні засади формування професійної компетентності майбутніх фахівців технічних спеціальностей у процесі вивчення фундаментальних дисциплін: монографія. - УНІВЕРСУМ - Вінниця. – 2006. – 291 с.
17. Тищенко О.І. Загальнонаукові засади дослідження поняття професійної компетентності. [Електронний ресурс]. - Режим доступу:
http://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vyp10/tishenko.pdf
18. Шиленко Д.Р. Концепція реорганізації методології навчання лікарів-стоматологів у вищих медичних навчальних закладах України. [Електронний ресурс]. - Режим доступу:
http://www.rusnauka.com/35_PWMN_2008/Medecine/38614.doc.htm
19. American Dental Education Association, ADEA. URL:
<https://www.google.com.ua/#q=american+dental+education+association+2014>
- 20.Chambers DW. Competencies (a new view of becoming a dentist). /D.W.Chambers//Journal of Dental Education. 1994. – Vol. 58. – P. 342-345.
- 21.Turning Education Structure in Europe . – URL: <http://turning.unideusto.org>

Рецензент

Сисоєва С.О. - д.пед.н., проф.

Стаття надійшла до редакції 10.04.2014

КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ОСНОВЫ ФОРМИРОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ В ОБЛАСТИ СТОМАТОЛОГИИ

Кульбашна Ярослава Аркадиевна

кандидат медицинских наук, доцент, доцент кафедры хирургической стоматологии и челюстно-лицевой хирургии

Национальный медицинский университет им. А. А. Богомольца, г. Киев
j.kulbashna@gmail.com

Аннотация. В статье рассмотрены концептуальные основы феномена профессиональной компетентности будущего стоматолога. Сформулировано авторское определение понятия «профессиональная компетентность будущего стоматолога», исследованы его содержание, подходы, и условия обеспечения эффективной реализации.

Ключевые слова: высшее образование; будущие стоматологи; концепция; медицинское образование; профессиональная компетентность.

CONCEPTUAL BASIS OF THE FORMING PROFESSIONAL COMPETENCE OF THE FUTURE PROFESSIONALS IN DENTISTRY

Yaroslava A. Kulbashna

PhD in medical science, associated Professor, Department of Oral and Maxillo-Facial Surgery of Bogomoletz medical University, Kyiv
j.kulbashna@gmail.com

Abstract. The article examines the conceptual foundations of the phenomenon of professional competence of future dentist. Copyright formulated a definition of "professional competence of the dentist", studied its contents, approaches and conditions to ensure effective implementation.

Keywords: higher education; future dentists; concept; medical education; professional competence.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

- 1.Ukrainian Dental Association . - Available from : <http://udenta.org.ua/> (in Ukrainian)
- 2.Vyshpolska V.F. The content and structure of the professional competence of a specialist in international economic relations - Available from : http://web.znu.edu.ua/herald/issues/2008/ped_2008_1/2008-26-06/vyshpolska.pdf (In Ukrainian)
3. High School as a social institution and mechanism of socialization of youth: a monograph / kol. avt.: M. Mykhalchenko (kerivnyk), T. Andrushchenko, V. Baranivskiy, O. Bulvinska ta in. – K. : Pedahohichna dumka, 2012. – 318 s (in Ukrainian)
http://ihed.org.ua/images/doc/samchuk_mon_vo_socinstitut.pdf
- 4.Vitvytska S.S. Basics of High School Education: Handbook for module-rating system for teaching students of master.. – Kyiv:Tsentr navchalnoi literatury, 2006.– 384 s. (in Ukrainian)
- 5.Hushlevska I. The concept of competence in domestic and foreign pedagogy /I.Hushlevska // Shliakh osvity. — 2004. — # 3. (in Ukrainian)
6. Dubaseniuk O.A. Vocational teacher education: a competency approach: Monograph / za red. O. A. Dubaseniuk. – Zhytomyr : Vyd-vo ZhDU im. I. Franka, 2011. – 412 s. (in Ukrainian)
- 7.Zahrynychuk M.S. Training of specialists in higher educational institutions of Ukraine in modern terms based competency approach /M.S.Zahrynychuk, V.P.Martsyniuk, I.R.Mysula// Medychna osvita.-2013.-#1.- S.-11 (in Ukrainian)
- 8.Klishch H.I. Professional competence as the goal of training physicians in the Medical University of Vienna. - Available from: http://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vyp8/Klish.pdf (in Ukrainian)

9. The concept of teaching competence . - Available from: <http://www.kgpa.km.ua/?q=node/233> (in Ukrainian)
10. The concept of reforming Dental Service of Ukraine (basic principles) - Available from: http://moz.gov.ua/ua/portal/dn_20080609_0.html (in Ukrainian)
11. The concept of dentistry in Russia . - Available from: <http://i-medic.com.ua/index.php?newsid=27795> (in Ukrainian)
12. Luhovyi V. I. Education, training and information competence: the canonization of concepts. Historical and Pedagogical Studies: Science magazine (Hol.red. N. N. Demianenko).- K.:Vyd.NPU imeni M. P. Drahomanova, 2011. – vyp.5.- S.11-16. (In Ukrainian)
- 13.Mruha M.R . Structural and functional model of professional competence as a basis for future doctor diagnosing his professional qualities. - Available from <http://libs.com.ua/a-pedagogika/36215-1-strukturno-funkcionalna-model-profesiynoi-kompetentnosti-maybutnogo-likarya-osnova-diagnostuvannya-yogo-fahovih-yakostey.php> (In Ukrainian)
14. National educational glossary: Higher Education /avt.-uklad.: I.I.Babyn, Ya.Ya.Boliubash, A.A.Hapmash y in.; za red..D.V.Tabachnyka i V.H.Kremnia. – K.: TOV Vydavnychiy dim «Pleiady», 2011. – 100 s. (In Ukrainian)
15. Otroshchenko L.S. Professional competence in professional studies of German scientists /L.S.Otroshchenko// Vyshcha osvita Ukrainy. – 2011 r.. - # 3 (dod 1). – T.2.- S.284-292. (In Ukrainian).
16. Petruk V.A. Theoretical and methodological basis for the formation of professional competence of professionals of technical specialties in the study of basic sciences: monograph.- UNIVERSUM-Vinnytsia. – 2006. – 291 s. (In Ukrainian)
17. Tyshchenko O.I. General scientific principles study of the concept of professional competence. - Available from http://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vyp10/tishenko.pdf (In Ukrainian)
18. Shylenko D.R. The concept of restructuring methodology training dentists in the medical schools of Ukraine. - Available from : http://www.rusnauka.com/35_PWMN_2008/Medecine/38614.doc.htm (In Ukrainian)
19. American Dental Education Association (ADEA) . - Available from: <https://www.google.com.ua/#q=american+dental+education+association+2014> (In English)
- 20.Chambers DW. Competencies (a new view of becoming a dentist). /D.W.Chambers//Journal of Dental Education. 1994. – Vol. 58. – P. 342-345. (In English)
- 21.Turning Education Structure in Europe. - Available from: <http://turning.unideusto.org> (In English).